

Kulturskolecentrum utvecklar stöd till landets kulturskolor

Kulturskolecentrum har med start hösten 2018 kartlagt kulturskolornas utvecklings- och kompetensbehov och kan nu presentera vår samlade lägesbild över kulturskolans utvecklings- och kompetensbehov. Lägesbilden utgör grund för det stöd som vi håller på att utveckla.

Dataunderlaget för kartläggningarna har samlats in genom enkätundersökning och intervjuer. Samtliga kommuner fick möjlighet att svara på enkäten och därtill har två konsulter genomfört nära 180 intervjuer i 50 kommuner. Kartläggningarna har slutrapporterats i två rapporter; Kulturskolornas behov av stöd ([länk](#)) och Kulturskola i rörelse ([länk](#)).

Rapporternas viktigaste slutsatser för Kulturskolecentrums fortsatta arbete presenteras i denna PM.

Kulturskolans utvecklingsbehov

En samlad lägesbild över utvecklingsbehoven våren 2019

Kartläggningen visar ett generellt behov av att nå nya målgrupper, utveckla nya arbetsformer och utveckla verksamheten med nya ämnen eller också nya sätt att organisera kulturskolans utbud. Kulturskolans personal behöver kompetensutveckling och dess chefer stöd i att leda förändringsarbete.

Nya målgrupper, tillgänglighet och stödbehov

Mer specifikt uttrycker kulturskolorna behov av att nå tonåringar och barn och unga med utländsk bakgrund, funktionsnedsättningar eller från socioekonomiskt utsatta områden. De vill behålla befintliga elever och uppnå en jämnare könsfördelning bland deltagarna.

Kulturskolorna vill också göra kulturskolan mer tillgänglig, till exempel genom sänkta avgifter, annan schemaläggning och - på landsbygden - bättre anpassade skolskjuts. Skolorna behöver i vissa fall erbjuda verksamheten där barn och unga finns och hitta former som låter pedagogerna förflytta sig.

Utveckla kulturskolans arbetssätt och organisation

På många kulturskolor pågår ett arbete med att utveckla arbetsformer och arbetssätt, till exempel erbjuda undervisning i grupp och annan verksamhet deltagarna inte behöver anmäla sig till (öppen verksamhet). Utvecklingsarbetet har olika syften, så som att göra kulturskolan relevant för eleverna, understödja samverkan med skolan eller andra aktörer eller också nå flera med befintliga resurser (effektivisera). Kulturskolorna har sällan gjort en formell behovsanalys som ligger till grund för att utveckla arbetssättet och organisationen.

Utveckla pedagogiken

Många kulturskolor har svårt att utveckla sin pedagogiska verksamhet till följd av brist på kompetens bland personalen när det gäller vissa undervisningsformer och hur de möter elever med olika utmaningar. Att undervisa elever i grupp ställer nya krav på pedagogerna, till exempel att lägga upp undervisningen på ett mer flexibelt sätt och att kunna anpassa pedagogiken efter individuella behov. Pedagogerna vill komplettera sin grundutbildning och kulturskolechefer efterfrågar personal med kompetens inom flera kulturområden som kan fylla både en utbildande och omvårdande roll. Denna bild bekräftas av kartläggningen av kulturskolans kompetensbehov, se nedan.

Alla kulturskolor har inte samma behov av stöd

Alla kulturskolor behöver vissa former av stöd för att bedriva ett utvecklingsarbete, bland annat finansiella medel, stöd i kompetensutveckling och lärande exempel. Men kartläggningen visar att kulturskolorna har olika förutsättningar att bedriva och prioritera utvecklingsarbete vilket gör att de är mottagliga för olika typer av stöd.

Det är särskilt fyra förutsättningar som skiljer kulturskolorna åt, nämligen elevunderlag, resurser, kompetensförsörjning och styrning. I kartläggningen har kulturskolorna delats in i tre typer av kulturskolor; reaktiva, responsiva och proaktiva, vilket bara är ett verktyg för att förtydliga varför Kulturskolecentrum behöver ta fram olika stöd och anpassa stöden efter olika kulturskolors vitt skilda vardag. I rapporten om utvecklingsbehov ges mer information kring de tre typerna.

Kulturskolans kompetensbehov

En samlad bild över kompetensbehoven våren 2019

Kartläggningen visar ett generellt behov av att tillgodogöra sig såväl konstnärlig som pedagogisk kompetens för att kunna bredda och utveckla verksamheten. Men såväl uttryckta behov som möjligheterna att tillgodogöra sig kompetens skiljer sig, bland annat beroende på olika geografiska förutsättningar. Även behovet av kompetens och kapacitet att leda en verksamhet i förändring är påtagligt.

Skilda förutsättningar, skilda behovsbilder

Synen på kulturskolans roll varierar mellan kommunerna och i samspel med skilda geografiska och ekonomiska förutsättningar resulterar detta i kulturskolor med varierande verksamhet och olika bild av sina kompetensbehov. Exempelvis uttrycker kulturskolor i storstadsregionerna behov inom fler kulturuttryck och ser större möjligheter till att anställa pedagogiskt och konstnärligt specialiserade pedagoger än övriga.

Stort behov av stärkt konstnärlig och pedagogisk kompetens

Det råder en enighet om att det både krävs konstnärlig och pedagogisk kompetens och särskilt stor är enigheten kring vikten av relevant pedagogisk kompetens, såsom kompetens för gruppundervisning, öppen verksamhet och specialpedagogik. Vidare är landets kulturskolor i stort behov av konstnärlig kompetens inom flera olika konstnärliga uttryck. För ämnet musik, som flest kommuner lyfter, uttrycker nära nio av tio verksamheter ett visst eller stort kompetensbehov på tre års sikt.

Det finns skillnader i vilka krav man ställer på formell konstnärlig och pedagogisk kompetens. Dessa skillnader beror både på skilda geografiska förutsättningar och olika syn på kulturskolans funktion.

Skillnad i möjligheten att tillgodose sitt kompetensbehov

Som kompetensförsörjningsstrategi ses fortbildning av redan anställda som viktigast, inte minst för kulturskolor på mindre orter. Även nyrekrytering lyfts fram som centralt men tycks främst vara en väl fungerande strategi för större kommuner. Samverkan med andra kulturskolor, skolan, civilsamhället, folkbildningen och högskolan blir en viktig kompetensförsörjningsstrategi, både på mindre orter och generellt som ett sätt att bredda verksamheten och nå nya målgrupper.

Kulturskolan är inne i en förändringsprocess

Kulturskolan står inför flera utmaningar, bland annat att nå nya målgrupper, bredda sitt utbud, förbättra tillgängligheten och att fortsätta vara relevant i en föränderlig värld. Det är tydligt att förändringar i verksamheten påverkar och alltmer kommer att påverka kompetensbehoven redan inom den närmsta tiden. För att kunna beskriva sina kompetensbehov på både kort och lång sikt krävs en bild av vart kulturskolan är på väg (mål) och en analys av vad som krävs för att ta sig dit (medel). Kartläggningen har visat att verksamheterna överlag behöver ökad kompetens i ledarskap och förändringsarbete för att kunna göra kulturskolans kompetensbehov tydligt.

Efterfrågade stödinsatser som Kulturskolecentrum rekommenderas att utveckla utifrån kartläggningarna

Det är viktigt att Kulturskolecentrum tar hänsyn till kulturskolans olika förutsättningar vid prioritering och utformning av framtida stödinsatser.

Formen för stöd kan och bör därför se olika ut. Det kan både handla om att utveckla en digital plattform som är lättillgänglig med exempelvis lärande exempel och aktuell forskning, eller att samla kulturskolor för erfarenhetsutbyte eller utvecklingsarbete inom vissa temaområden. Fler av dessa stödformer erbjuder Kulturskolecentrum idag och/eller är på väg att utveckla.

Översikten nedan ska därför läsas som en bruttolista där vissa insatser bara är relevanta för vissa kulturskolor medan andra insatser bedöms ha större räckvidd och kunna användas av flera typer av kulturskolor.

Kulturskolecentrum måste möta kulturskolornas kompetens- och utvecklingsbehov genom att ta fram och tillhandahålla:

- Statistik
- Metoder och verktyg om:
 - målgrupps- och behovsanalyser
 - hur man kan **nå ut till** nya målgrupper
 - hur man kan **bemöta och undervisa** nya grupper av BoU
 - hur man kan **behålla** tonåringar
- Klargöra regelverk

- Sprida lyckade projekt och lärande exempel från kulturskolor med olika förutsättningar vad gäller geografi, elevunderlag och resurser.
- Metoder och verktyg för kulturskolors behovsanalys rörande arbetsformer
- Erfarenheter, tips och råd om arbetssätt och organisation
- Erfarenheter, tips och råd om samverkan inom verksamheten, kommunen och över kommungränsen. Kulturskolecentrum behöver dessutom utveckla kunskapsunderlag om samverkan med skolan, civilsamhället och med aktörer på regional nivå samt öka kulturskolechefens förståelse för att hen ansvarar för att personalen har rätt kompetens för sitt jobb.
- Stöd för kulturskolornas kontakt med utbildningsanordnare om fortsatt utveckling av kulturskolerelevanta utbildningar, valideringsmöjligheter etc
- Breda informationsinsatser om relevanta utbildningar för både befintlig personal och personer som kan vara intresserade av att arbeta i kulturskolan
- Riktade informationsinsatser om utbildningsmöjligheter till särskilda målgrupper, som konstnärligt verksamma inom nyare kulturuttryck och personer som kan bidra med andra kompetenser som är nödvändiga för att möjliggöra en mer jämlik och inkluderande verksamhet.